

ZGJEDHJET

Zgjedhja e sistemit zgjedhor ka efekt të thellë për jetën politike të elektoratit, dhe për këtë arsye duhet të reflektojë kontekstin shoqëror në të cilin zhvillohet. Në shoqëritë e pasluftës, siç është Kosova, ku marrëdhëniet ndëretnike ende janë çështje shumë të rëndësishme, ky aspekt vendimtar i ndërtimit të institucioneve dhe demokracisë, është dashur që të trajtohet në mënyrë shumë analitike dhe me ndieshmëri të madhe dhe për shumë interesa të ndryshme. Kjo tregon ku ka arritur Misioni i OSBE-së.

Misioni përqendrohet në dy sfida më të rëndësishme: ndërtimi i besimit në kornizën zgjedhore duke siguruar qëndrueshmëri dhe paanësi dhe duke formuar organe të pavarura, vendore, të cilat janë në gjendje të organizojnë dhe të udhëheqin zgjedhjet në të ardhmen.

Misioni i OSBE-së ka organizuar dhe mbikëqyrur të gjitha ciklet e zgjedhjeve në Kosovë – në nivelin komunal në vitin 2000 dhe 2002 dhe në nivelin qendror në vitin 2001 dhe 2004. Të gjitha ishin vlerësuar si të lira dhe të drejta, nga të dy palët v e z h g u e s e , vendore dhe ndërkombëtare. Sistemi zgjedhor që është përdorur ishte përfaqësimi i thjeshtë proporcional dhe me lista të mbyllura të partive politike, ku ulëset që janë fituar përafërsisht kanë reflektuar votën reale. Rregullat për çështje gjinore gjithashtu kanë siguruar që femrat të fitojnë ulëset. Për të siguruar përfaqësim

minimal të minoriteteve etnike në nivel qendror, njëzet nga 120 ulëset në Kuvendin e Kosovës ishin të rezervuara për këto grupe.

Në vitin 2002 është formuar Grupi Punues i Zgjedhjeve me qëllim të shtimit të pronësisë mbi procesin zgjedhor. Ishte ky një forum konsultativ i organizuar dhe udhëhequr nga Misioni dhe përbëhej nga përfaqësuesit e forcave kryesore politike dhe civile. Ky organ i ka rekomanduar Përfaqësuesit të Posaçëm të Sekretarit të Përgjithshëm të KB-së kornizën elektorale dhe proporcionale me lista të mbyllura për zgjedhje të përgjithshme në vitin 2004.

Për herë të parë në vitin 2004, Misioni i OSBE-së i ka dorëzuar përgjegjësitë kryesore operacionale autoritetit vendor për zgjedhje, të themeluar kohëve të fundit, kryesisht Komisionit Qendror i Zgjedhjeve (KQZ) dhe Sekretariatit të vet. Kjo shënon një hap përpara për institucionet e Kosovës për të marrë përsipër pronësinë dhe manifestimin e angazhimit të OSBE-së që qytetarëve të Kosovës t'ua transferojë me sukses proceset zgjedhore.

KQZ-ja tash është në rrugën e vet që të bëhet organ i pavarur vendor, i aftë për të mbajtur operacione teknike efektive që rezultojnë në zgjedhje legjitime dhe të besueshme. Sekretariati është krah operativ KQZ-së që funksionon si institut jopolitik dhe shumëetnik. Do të jetë përgjegjës për menaxhim të të gjitha aspekteve teknike dhe operative për zgjedhjet e ardhme në Kosovë.

Për të siguruar pajtueshmëri të procesit zgjedhor me Rregulla Zgjedhore, KQZ-ja ka themeluar Nënkomisionin Zgjedhor për Ankesa dhe Parashtrësia (KZAP). Roli i KZAP-së është të gjykojë të gjitha ankesat dhe parashtrësit që kanë të bëjnë me palët e interesit që marrin pjesë në zgjedhje dhe të cilat mund të paraqesin – votuesit, partitë politike, koalicionet, kandidatët, iniciativat qytetare, vëzhguesit, KQZ-ja, OSBE-ja dhe UNMIK-u.

Të krijuara në të njëjtën frymë si Grupi Punues i Zgjedhjeve, një Forum i Zgjedhjeve u formua në vitin 2005. Ky organ këshillëdhënës përbëhet vetëm nga kosovarët. Qëllimi i këtij organi është që të shqyrtohen rregullat ekzistuese për zgjedhjet komunale dhe përshtatja e tyre në kontekst specifik të Kosovës përmes organizimit të diskutimeve të hapura dhe transparente, duke marrë parasysh mësimet e marra nga zgjedhjet e fundit. Kjo e dhënë do të çojë në propozime konkrete për KQZ-në mbi kornizën e ardhme zgjedhore.

Misioni shpreson të marrë rol krejtësisht këshillëdhënës në Zgjedhjet e ardhshme të parapara për vjeshtën e vitit 2006. Në një hapësirë prej gjashtë viteve, Kosova do të trashëgojë nga OSBE-ja kornizën për të mbajtur zgjedhjet, sapo që të pranohet si sistem i qëndrueshëm, gjithëpërfshirës që ka ofruar bazë për të ardhme demokratike

Shtim i përgjegjësisë për vendorët në mbajtjen e zgjedhjeve

Zgjedhjet e përgjithshme të vitit të kaluar, të mbajtura në tetor të vitit 2004, ishin të parat në të cilat OSBE-ja kishte filluar t'i dorëzojë përgjegjësitë operacionale në Sekretariatit e Komisionit Qendror të Zgjedhjeve. Kjo përfshinte aktivitetet që kishin të bënin me koordinim dhe planifikim në terren, subjekte politike dhe certifikim të kandidatëve, informim publik, akreditim të vëzhguesve dhe shpërndarje të materialit zgjedhor.

Sipas Lars Lagergren, drejtor i Departamentit të Zgjedhjeve, kjo kishte paraqitur një ndryshim të dukshëm pasi që OSBE-ja ndërroi fokusimin e vet në ngritje të kapaciteteve vendore, në mënyrë që të siguronte që ky institucion të jetë në gjendje të organizojë zgjedhje të lira dhe demokratike në të ardhmen.

“Një transferim i përgjegjësisë kishte kaluar nga stafi i OSBE-së tek nëpunësit civil. Sekretariati i KQZ-së ishte përgjegjës për planifikimin e nivelit qendror dhe së bashku me Komisionin Qendror të Zgjedhjeve ka kryer të gjitha operacionet në terren,” shtoi ai.

OSBE-ja ka qenë përgjegjëse për udhëheqjen e Qendrës për Numërim dhe Rezultate në zgjedhjet e përgjithshme të vitit 2004.

Misioni deri tash ka punuar për të ngritur vetëdijësimin e anëtarëve të KQZ-së për çështje shumë të rëndësishme, siç janë çështja gjinore dhe përfaqësimi i komuniteteve minoritare, përmes organizimit të trajnimeve. Kjo do të vazhdojë deri në vitin 2006 dhe me tutje për të ngritur kapacitetet e KQZ-së dhe Sekretariatit të vet.

Departamenti i Zgjedhjeve, megjithatë, nuk ka dalë plotësisht jashtë përgjegjësi. Përveç njohurive të veçanta që do të vazhdojë t'iu ofrojë institucioneve, do t'i mbeten në përgjegjësi edhe disa çështje sensitive. Këto përgjegjësi kanë përgatitur listën e votuesve, duke udhëhequr programin për votime për votuesit jashtë Kosovës, dhe planifikimin dhe mbajtjen e Qendrës për Numërim dhe Rezultate.

Përveç kësaj, OSBE-ja ka mbajtur zyrën për regjistrim të partive politike dhe revizion financiar.

Mirëpo, planet e OSBE-së për t'i dorëzuar të gjitha përgjegjësitë tek KQZ-ja dhe Sekretariati, janë për vitin e ardhshëm. Shpresohet që zgjedhjet komunale të vitit 2006 do të udhëheqen nga organi vendor për menaxhim të zgjedhjeve.

Në lidhje me legjislacionin për zgjedhje, Forumi i sapoformuar i Zgjedhjeve me përfaqësim të gjerë qytetar dhe politik do të bëjë rekomandime për KQZ-në që të aplikohen modelet më të mira në zgjedhjet e ardhshme komunale të vitit 2006.

Forumi i Zgjedhjeve shënon fazën e re të dorëzimit të përgjegjësi

Forumi i Zgjedhjeve të Kosovës i mbështetur nga OSBE-ja, muajin e kaluar ka filluar punën për shqyrtimin e legjislacionit për zgjedhje dhe propozimin e rekomandimeve për përmirësim të dukshme në sistemin zgjedhor.

Fillimi i aktiviteteve nga Forumi më 22 gusht, shënon një fazë të re në dorëzimin e përgjegjësi nga Administrata e Përkohshme e KB-së në Kosovë tek autoritetet vendore.

Forumi ishte formuar nga Komisioni Qendror i Zgjedhjeve (KQZ), për të shqyrtuar kornizën ligjore për zgjedhje të ardhshme. Zgjedhjet komunale të tetorit të vitit 2006 do të jenë të parat që do të administrohen tërësisht nga autoritetet qendrore të Kosovës, që nga konflikti i vitit 1999.

Misioni i OSBE-së deri tash ka organizuar me sukses katër cikle të zgjedhjeve në Kosovë – zgjedhjet komunale në vitin 2000 dhe 2002, dhe zgjedhjet qendrore qeveritare në vitin 2001 dhe 2004. Gjithashtu, ka hartuar kornizën ligjore me të cilën janë qeverisur zgjedhjet.

Ndihma organeve vendore për funksionim të pavarur

KQZ-ja dhe Sekretariati janë dy organe vendore përgjegjëse për organizimin e zgjedhjeve. Misioni ka ndihmuar për të themeluar të dy organet (KQZ-në në vitin 2001 dhe Sekretariatit në vitin 2003) dhe ka punuar në ngritjen e kapaciteteve në mënyrë që ato të funksionojnë në mënyrë të pavarur.

“Qëllimi ynë nuk është të organizojmë zgjedhjet, por të krijojmë organe vendore që do të kryejnë punët në të ardhmen. Ne dëshirojmë të dorëzojmë përgjegjësitë dhe të kemi një rol krejtësisht këshillëdhënës,” tha Shefi i Misionit, Ambasadori Werner Wnendt, i cili po ashtu është edhe kryesues i KQZ-së.

Përgjegjësitë për zgjedhjet e fundit në Kosovë – zgjedhjet qendrore administrative në tetor të vitit 2004 – ishin ndarë mes Misionit dhe KQZ-së.

Misioni i kishte kryer aktivitetet që kanë të bëjnë me përpilimin e regjistrimit të votuesve jashtë Kosovës dhe qendrës për numërim dhe rezultate, përderisa KQZ-ja kishte marrë përgjegjësitë për operacione tjera, siç janë çertifikimi i subjekteve politike, mbikëqyrja e zgjedhjeve, informimi publik e kështu me radhë.

Fillimi i punës nga Forumi nuk e shënon vetëm hapjen e kapitullit të ri, por edhe tërheq vëmendjen e mediave të dalluara, përfshirë një nga gazetatat e përditshme të suksesshme në Kosovë, Koha Ditore.

“Qëllimi i Forumit është të shqyrtojë kornizën ligjvënëse zgjedhore dhe të formulojë rekomandimet për KQZ-në deri në mars të vitit 2006,” thuhet në gazetë.

“Forumi i zgjedhjeve është organi i vetëm që do të merret me ndryshimet e mundshme në sistemin zgjedhor. Do të bëjë propozimet e veta në kohë të duhur para zgjedhjeve komunale,” shton gazeta.

Forumi përbëhet nga 15 anëtarë: nëntë përfaqësues nga KQZ-ja, një nga ORA (iniciativë qytetare me shtatë vende në Kuvendin e Kosovës që sapo është regjistruar si parti politike), një nga Ministria e Qeverisë Lokale dhe katër nga shoqëria civile.

Sfidat para Forumit

Forumi është duke u ballafaquar me një numër sfidash, duke përfshirë:

- Njohjen me sistemin e listave të hapura ku votuesit do të votojnë më parë për kandidatin se sa për partinë politike;
- Zgjedhjet e drejtpërdrejta të kryetarëve të komunave dhe
- Sigurimin e përfaqësimit të barabartë të gjinisë në fletëvotime dhe në përfaqësim në organet e zgjedhura dhe të emëruara.

Rekomandimet e bëra nga Forumi do të përdoren nga KQZ-ja në përcaktimin e formës së ardhshme të sistemit elektoral të Kosovës.

Me afatin e caktuar për muajin mars të vitit 2006, anëtarët e Forumit do të jenë shumë të angazhuar në gjashtë muajt e ardhshëm. Gjatë asaj kohe, Misioni i OSBE-së do të ofrojë këshilla të nevojshme për të përforcuar aftësinë e institucioneve për të marrë përsipër detyrat e tyre në administrimin e Kosovës.

Forumi i Zgjedhjeve është një organ tërësisht vendor me 15 anëtarë vendorë në radhët e tij, të cilët përfaqësojnë partitë politike dhe organizatat joqeveritare.

ZGJEDHJET

Legjislacioni për zgjedhje, i cili do të hartohet nga Forumi i Zgjedhjeve që do t'i sygjerohet KQZ-së, do të ndikojë në masë të madhe në udhëheqjen e zgjedhjeve të ardhshme në Kosovë.

Organet vendore administrojnë zgjedhjet në nivel lokal

Me qëllim të krijimit të mundësisë për mbajtjen dhe organizimin e zgjedhjeve transparente dhe të drejta me pronësi vendore, OSBE-ja dhe Komisioni Qendror i Zgjedhjeve, qysh nga në vitin 2000, kanë themeluar Komisionet Komunale të Zgjedhjeve (KKZ), të udhëhequra nga një Zyrtar Ekzekutiv Komunal (ZEK), në secilën nga 30 komunat e Kosovës. Këto organe përbëhen nga tre gjegjesishte pesë përfaqësues vendor, të cilët ndihmuan në çështjet administrative të zgjedhjeve. Edhe pse KKZ-të ishin themeluar vetëm gjatë periudhave të zgjedhjeve, posti i Zyrtarit Ekzekutiv Komunal është një pozitë e përhershme në Kuvend Komunal.

Përgjegjësitë e KKZ-ve kishin të bënin me një numër detyrash, siç ishin këshillimi i partive politike si dhe entiteteve tjera për të drejtat dhe obligimet e tyre si dhe të sigurohen se aktivitetet në vendvotime do të shkojnë qetë. Ata gjithashtu kanë ndihmuar në emrimin dhe trajnimin e stafit të vendvotimeve; u perkujdesën për të gjitha përgaditjet teknike dhe kanë siguruar mbarvajtjen e vitomit, numrimin si dhe përgaditjen e rezultateve zgjedhore në vendvotime.

Sipas z. Lars Lagergren, drejtor i departamentit të Zgjedhjeve në Mision, Komisionet Komunale të Zgjedhjeve u dëshmuar si shumë të suksesshme dhe punuan në bashkëpunim me qendrat e votimit.

Komisionet Komunale të Zgjedhjeve kanë qenë kryesisht jopolitike. Legjislacioni në zbatim siguronte që përfaqësuesit e entiteteve politike apo aktivitetet e tyre të mos ishin të pranishme në Komisione. Për më tepër, KQZ-ja kishte të drejtë ti largonte antarët e KKZ-ve poqëse vertetohej se kishin vepruar në mënyrë të njëanshme apo joprofessionale.

Në raste të veçanta, kur ishte vendosur nga Komisioni Qendror i Zgjedhjeve, numri i anëtarëve të Komisioneve Komunale të Zgjedhjeve është ngritur për të siguruar përfaqësim të drejtë të pakicave.

Komisionet Komunale të Zgjedhjeve paraqesin një element vital në ngritjen e kapaciteteve, që është interes thelbësor i mandatit të OSBE-së. Këta zyrtarë civil të specializuar, gradualisht do të bëhen qendër e proceseve zgjedhore në të ardhmën.

Komisionet Komunale të Zgjedhjeve janë drejtpërdrejt përgjegjëse për udhëheqjen e ekipeve në vendvotime.

Roli i Misionit të OSBE-së në Kosovë në vitin 2006

Me fillimin e procesit për definimin e statusit të ardhshëm, Kosova po ballafaqohet me një mori vendimesh. Sidoqoftë, kjo nënkupton edhe përcaktim të sistemeve të saj politike dhe ligjore si dhe sistem ekonomik funksional dhe stabil. Viti 2006 do të jetë vit vendimtar sa u përket këtyre çështjeve.

Për më shumë se gjashtë vjet, Misioni i OSBE-së ka funksionuar në bazë të Rezolutës 1244 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara dhe vendimit nr. 305 të Këshillit të Përhershëm të OSBE-së. Si pjesë e veçantë e Administratës së Përkohshme të OKB-së, Misioni i OSBE-së në Kosovë është marrë me çështjet që kanë të bëjnë me ndërtimin e institucioneve dhe promovimin e të drejtave të njeriut dhe sundimit të ligjit brenda Institucioneve të Përkohshme Vetëqeverisëse të Kosovës (IPVQ); ka ndihmuar krijimin e sistemit ligjor, transmetuesit publik, forcës policore, si dhe ka këshilluar në lidhje me legjislacionin; të gjitha këto janë kushte para-prake për bisedat për status të ardhshëm.

Sido që të jetë, sfidat gjatë bisedimeve për status dhe pas zgjidhjes politike, do të kenë ndikim në degën e legjislativit dhe ekzekutivit të qeverisë, si dhe në gjyqësorin e Kosovës, për të mos përmendur shoqërinë si tërësi. Këto ndryshime do të ndikojnë në masë të madhe te njerëzit që jetojnë në Kosovë, të cilët do t'i japin formë realitetit të tyre të ri, pa marrë parasysh rezultatin e bisedimeve për statusin e ardhshëm.

Edhe roli i pranisë ndërkombëtare në Kosovë do të marrë formë të re dhe kjo mbetet të përcaktohet në të ardhmen. OSBE-ja është duke bashkëpunuar ngushtë me Bashkimin Evropian dhe Kombet e Bashkuara si dhe me IPVQ-të, për hartimin e planeve të ardhshme në secilën fushë të politikave.

Tani, më shumë se gjatë viteve të kaluara, OSBE-ja do të ndryshojë, por edhe do të kërkohet nga ajo që të tregojë fleksibilitet gjatë ballafaqimit me sfidat që e presin në të ardhmen. Mandati i saj do të rishikohet por OSBE-ja pret të kalojë nga roli i saj i themelimit dhe zhvillimit të institucioneve dhe legjislacionit në rolin e monitoruesit dhe këshilluesit për homologët e saj në Kosovë.

Nga fillimi i vitit 2006, Misioni i OSBE-së do të punojë sipas një strategjie të monitorimit proaktiv. Kjo nënkupton se organet vendore, në veçanti IPVQ-të, do të inkurajohen që të marrin masa parandaluese dhe vetëkorrigjuese në punën e tyre, për të siguruar se praktikatat e tyre përputhen me praktikatat e pjesës tjetër të Evropës.

Për të qenë të efektshëm në një rol të këtillë të monitoruesit, në OSBE duhet të jemi të pranishëm në secilën nga tridhjetë komunat e Kosovës dhe pilot-njësitë komunale, për të ndihmuar institucionalizimin e "praktikave më të mira" ekzistuese të qeverisjes së mirë. Më konkretisht, një element i ri i aktiviteteve të Misionit do të jenë 'Ekipet komunale', të cilat do të punojnë në nivel komunal në partneritet me institucionet komunale dhe Departamentin e Administratës Civile pranë OKB-së në Kosovë.

Bashkëpunimi me institucionet qendrore të IPVQ-ve do të vazhdojë me po të njëjtin intensitet.

Puna jonë në Kosovë do të paraqesë një shkallë më të avancuar të rehabilitimit post-konfliktual, përmes së cilës, OSBE-ja do të rrisë angazhimin e saj me autoritetet në të gjitha nivelet, për çështjet siç janë: qeverisja e mirë, respektimi i të drejtave të njeriut dhe sundimi i ligjit. Një trend i tillë, tashmë, shihet në vendet të cilat me ndihmën e OSBE-së ose kanë hyrë ose janë duke hyrë në proceset integruese evropiane.

Parimet evropiane janë forca shtytëse në qeverisjen e Kosovës. Kosova duhet të vazhdojë të shkojë përpara në agjendën e saj evropiane, që do të thotë të punojë për standardet. Ideale evropiane është: demokracia bazohet në njerëz dhe nuk ka diskriminim në mes tyre.

Në thelb, përqendrimi jonë në vitin 2006 dhe më pas, do të jetë bërja e një sistemi demokratik dhe një shoqërie shumëetnike në Kosovë; vlera të cilat do të jenë të vetëqëndrueshme dhe që do të jenë në gjendje t'u përgjigjen nevojave të popullit. Kjo do të thotë qeveri dhe gjyqësor transparent dhe të efektshëm, respekt për të drejtat e njeriut për të gjithë dhe respektim të sundimit të ligjit.

Dëshira për të vazhduar prezencën e Misionit të OSBE-së në fazën pas konfliktit, është indikator i qartë i përkushtimit të Organizatës për Kosovën dhe popullin e saj. Ne jemi të bindur se nëse punojmë së bashku dhe nëse popullata dhe autoritetet vendore e shfrytëzojnë prezencën e OSBE-së, do të mund të arrijmë progres të madh drejt normalizimit të jetës në Kosovë, ashtu që njerëzit të mund të përqendrohen në punën e tyre, për të krijuar mirëqenie më të mirë për familjet e tyre.

Krijimi i një gjendjeje të tillë kërkon përfshirjen aktive të njerëzve në këtë kohë të ndryshimeve. Misioni i OSBE-së në Kosovë është partner i gatshëm i cili nuk do të heqë dorë nga parimet e veta sipas të cilave të drejtat e njeriut dhe demokracia janë për të gjithë – parime që mund të gjenden kudo në hapësirat e OSBE-së – nga Vankuveri, Kanada e deri në Vlladivostok, Rusi.

Në këtë drejtim, OSBE-ja është duke ofruar gurthemelin; bazën për një të ardhme evropiane të Kosovës.